

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО МОВОЗНАВСТВА

УДК 811.111'371

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1\(44\).210990](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2020.1(44).210990)

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ УЧАСНИКІВ СВІТСЬКОГО СПІЛКУВАННЯ

Базарова І.В.

викладач, Одеський національний морський університет

ORCID 0000-0002-2446-3005

Стаття присвячена дослідженню комунікативних стратегій і тактик, якими послуговуються учасники світської бесіди (small talk). Матеріалом дослідження обрано англомовний літературний дискурс, з якого методом суцільної вибірки виокремлено епізоди, в яких персонажі залучені до світської бесіди. В дослідженні використано описовий метод, функціональний метод, прагмалінгвістичний метод, когнітивний метод та компонентний аналіз. У статті обговорюються наявні в лінгвістиці визначення світської бесіди, схарактеризовано можливі типи взаємовідносин між учасниками світської бесіди. Встановлено, що при розгляді жанру світської бесіди на перший план потрапляє не комунікативна, а прагматична функція мови. На підставі аналізу власного фактичного матеріалу доведено, що дотримання принципу ввічливості є головною комунікативною інтенцією учасників світської бесіди. В статті пропонується власна класифікація комунікативних стратегій і тактик позитивної та негативної ввічливості, якими послуговуються учасники світської бесіди. До стратегій позитивної ввічливості в дослідженні віднесено: 1) контактано-встановлювальну стратегію (яка реалізується тактиками прояву інтересу до співрозмовника та позитивної оцінки) та 2) стратегію групової ідентичності (яка реалізується тактиками інтимізації (секретності), соціальної переваги та негативно-оцінного обговорення третіх осіб (плітки)). До стратегій негативної ввічливості віднесено: 1) стратегію пом'якшення висловлювання (яка реалізується тактиками зниження категоричності висловлювання та пом'якшення негативної оцінки), 2) стратегію підвищення положення адресата (яка реалізується тактиками компліменту та лестощів) і 3) стратегію збереження «обличчя» (яка реалізується тактиками зміни теми та ухилення від відповіді). Всі виокремлені стратегії і тактики проілюстровано прикладами з англомовного літературного дискурсу.

Ключові слова: літературний дискурс, світська бесіда, ввічливість, комунікативна стратегія, комунікативна тактика.

КОММУНИКАТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ И ТАКТИКИ УЧАСТНИКОВ СВЕТСКОЙ БЕСЕДЫ

Базарова И.В.

преподаватель, Одесский национальный морской университет

Статья посвящена исследованию коммуникативных стратегий и тактик, которыми руководствуются участники светской беседы (small talk). Материалом исследования послужил современный англоязычный литературный дискурс, из которого методом сплошной выборки были отобраны эпизоды, в которых персонажи вовлечены в светскую беседу. В исследовании использован описательный метод, функциональный метод, прагмалингвистический метод, когнитивный метод и компонентный анализ. В статье обсуждаются имеющиеся в лингвистике определения светской беседы, а также характеризуются возможные типы взаимоотношений между участниками светской беседы. Установлено, что при рассмотрении жанра светской беседы на первый план выходит не коммуникативная, а прагматическая функция языка. На основании анализа

собственного фактического материала доказано, что соблюдение принципа вежливости является главной коммуникативной интенцией участников светской беседы. В статье предлагается собственная классификация коммуникативных стратегий и тактик положительной и отрицательной вежливости, которыми руководствуются участники светской беседы. К стратегиям позитивной вежливости в исследовании отнесены: 1) контактно-устанавливающая стратегия (реализуемая с помощью тактик проявления интереса к собеседнику и положительной оценки) и 2) стратегия групповой идентичности (реализуемая тактиками интимизации (секретности), социального преимущества и негативно-оценочного обсуждения третьих лиц (сплетни)). К стратегиям отрицательной вежливости отнесены: 1) стратегия смягчения высказывания (реализуемая с помощью тактик снижения категоричности высказывания и смягчения негативной оценки), 2) стратегия повышения положения адресата (реализуемая тактиками комплимента и лести) и 3) стратегия сохранения «лица» (реализуемая тактиками изменения темы и уклонения от ответа). Все предложенные стратегии и тактики проиллюстрированы собственными примерами из современного англоязычного литературного дискурса.

Ключевые слова: литературный дискурс, светская беседа, вежливость, коммуникативная стратегия, коммуникативная тактика.

COMMUNICATION STRATEGIES AND TACTICS OF THE PARTICIPANTS IN SMALL TALK

Bazarova I.

lecturer, Odesa National Maritime University

The article focuses on the study of communication strategies and tactics used by participants of small talk. The material under analysis is the English-language literary discourse. The linguistic analysis of the selected data has been based on the application of the pragmatic linguistic method, cognitive method, the component analysis. The article analyses linguistic definitions of small talk and describes possible types of relationships between participants of small talk. It has been established that it is not the communicative, but the pragmatic function of the language that is foregrounded in the genre of small talk. Based on the analysis of our own factual material, it has been proved that adhering to Politeness Principle is the main communicative intention of the participants of small talk. The article offers our own classification of communication strategies and tactics that realize positive and negative politeness in small talk. The following strategies of positive politeness have been forwarded: 1) the contact-establishing strategy (realized by the tactics of showing interest in the interlocutor and a positive evaluation), 2) the strategy of group identity (realized by the tactics of intimization (secrecy), social advantage and negative evaluation of other people (gossip)). The strategies of negative politeness include: 1) the strategy of utterance mitigation (realized by the tactics of making a statement less categorical and mitigating negative assessment), 2) the strategy of advancing the status of the addressee (realized by the tactics of compliment and flattery), 3) the face saving strategy (realized by the tactics of subject change and evasion of a question). All the outlined strategies and tactics have been supported by the factual data taken from modern English literary discourse.

Key words: literary discourse, small talk, politeness, communication strategy, communicative tactics.

Вступ. Пропонована розвідка спрямована на вивчення комунікативних стратегій і тактик, якими послуговуються учасники світської бесіди (*small talk*).

Феномену світської бесіди присвячено чимало лінгвістичних досліджень, проте, комунікативні стратегії і тактики, якими керуються учасники світської бесіди, наразі досліджені недостатньо, що забезпечує актуальність пропонованого дослідження.

Не претендуючи на вичерпне розв'язання проблеми стратегічної організації світської бесіди, ми поставили собі за мету дослідити англomовну світську бесіду в сучасному літературному дискурсі крізь призму намірів та інтенцій її учасників.

У відповідності до мети сформульовано такі науково-дослідницькі завдання: 1) надати визначення світській бесіді; 2) схарактеризувати можливі типи взаємовідносин між учасниками світської бесіди; 3) довести, що дотримання принципу ввічливості є головною комунікативною інтенцією учасників світської бесіди; 4) запропонувати власну класифікацію комунікативних стратегій і тактик позитивної та негативної ввічливості, якими послуговуються учасники світської бесіди; 5) проілюструвати вживання виокремлених стратегій і тактик персонажами сучасного англomовного літературного дискурсу.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні лінгвістичні дослідницькі методи. Серед загальнонаукових методів у роботі застосовано *описовий метод* – для планомірної інвентаризації та виокремлення ознак аналізованого фактичного матеріалу; *функціональний метод* застосовано для дослідження мовних одиниць у дії, у процесі функціонування з огляду на цілеспрямовану природу мовних одиниць і явищ. У межах *спеціальних* мовознавчих методів застосовано *прагмалінгвістичний метод* – для аналізу вживання мовцем певних мовних форм; *когнітивний метод* – для простеження зв'язку певних інтенцій комунікантів з мовленням; *компонентний аналіз* – для вивчення реалізації певної тактики вербальними та невербальними засобами.

Результати та обговорення. У роботах О.Н. Винарської, Л.В. Мерзлякової, Б. Малиновського жанр світської бесіди визначається як жанр фатичного спілкування. Як відомо, фатичне спілкування не несе в собі особливого смислового навантаження; його функція полягає в тому, щоб встановити контакт зі співрозмовником, заповнити незручну паузу, утримувати увагу партнера і т.д. З точки зору Т.Г. Винокур фатичне спілкування становить собою спілкування, яке має на меті власне спілкування (Винокур, 1993: 135).

В.В. Феніна відмічає, що *small talk* – це «умовний лінгвістичний термін, що заміщає імена мовленнєвих жанрів – *світська бесіда, базікання, пліткування, small talk, gossip* і т. і.» (Феніна, 2005: 44).

У повному словнику лінгвістичних термінів Т.В. Матвєєвої поняття світської бесіди трактується як «приємне мовленнєве спілкування в неповсякденній обстановці, що демонструє витонченість виховання і вміння проводити час у суспільстві за легкими витонченими розмовами. Прямої практичної мети не має, хоча має багато різних наслідків» (Матвєєва, 2010: 39).

А.С. Білоус вважає, що світська бесіда визначається, головним чином, тематичною організацією. Основні вимоги висувуються саме до тем – про що не слід і про що слід говорити. «Тематичні обмеження і рекомендації, які є важливим етикетним сигналом, мають історичний характер і змінюються в зв'язку з соціальними перетвореннями колективу» (Белоус, 2010: 49).

Англомовний еквівалент терміна світська бесіда – *small talk* – в Оксфордському словнику англійської мови трактується таким чином: «ввічлива розмова на звичайні або неважливі теми, особливо на заходах» (Oxford Advanced Learner's Dictionary) (тут і далі переклад наш – І.Б.). У енциклопедичному словнику Меррієм Вебстер дається таке визначення *small talk*: «легка або невимушена розмова» (Merriam Webster Learner's Dictionary). Словник Лонгмена визначає *small talk* як «ввічливу дружню бесіду на неважливі теми» (Longman Dictionary of Contemporary English Online).

Слід зазначити, що коло осіб, що використовують цей жанр спілкування, практично не має обмежень. Так звані «розмови про погоду», прийнятні в усіх колах суспільства. Як справедливо відмічає А.С. Білоус, світська бесіда однаково можлива як між знайомими, так і між незнайомими співрозмовниками (Білоус, 2010: 80). Дослідниця виділяє різні ступені близькості спілкування комунікантів, що беруть участь у світській бесіді, і пропонує наступну класифікацію їх взаємовідносин :

- 1) спілкування незнайомих комунікантів:
 - а) попутників;
 - б) випадкових перехожих (об'єднаних будь-якої спільною метою комунікації);
 - в) далеких родичів;
 - г) спілкування з представниками сфери обслуговування (офіціантами, перукарями, адміністраторами, листоношами);
- 2) спілкування малознайомих осіб:
 - а) поверхнево знайомих "a friend of a friend":
 - б) сусідів;
 - в) колег по роботі (з якими не зав'язалося близьке, дружнє спілкування, наприклад, колега по відділу);
 - г) знайомих, з якими не підтримуються близькі стосунки;
 - д) соціально нерівних партнерів комунікації в умовах ділового спілкування;
 - е) спілкування нещодавно представлених один одному осіб;
- 3) спілкування добре знайомих учасників мовного акту:
 - а) в сім'ях представників вищих верств суспільства, де світське спілкування в ряді ситуацій домінує над інтимно-дружнім;
 - б) у вищих кругах суспільства (там само: 76-80).

При розгляді жанру *small talk* на перший план виходить не комунікативна, а прагматична функція мови. Прагматична установка повідомлення детермінує відбір і подачу інформації, виходячи з вихідних інтенцій мовця. Головною комунікативною інтенцією адресантів, які вдаються до світського стилю спілкування, вважаємо дотримання принципу ввічливості в певних соціально- та ситуативно-детермінованих ситуаціях: в офіційно-діловому спілкуванні (при знайомстві з колегами, на неофіційних заходах, які супроводжують протокольні заходи) і в неофіційному спілкуванні (на світських прийомах і при випадкових зустрічах).

Принцип ввічливості як основа успішної комунікації сформульований Дж. Лічем. Цей принцип визначається наступними максимами: такту, великодушності, схвалення, скромності, згоди, симпатії (Leech, 1983). Для світської бесіди найбільш релевантними максимами, на наше переконання, є *Максима згоди* і *Максима симпатії*. Максима згоди передбачає «неопозиційність». Замість поглиблення протиріччя, що виникло в ході спілкування, ця максима рекомендує пошук згоди, для того щоб акт спілкування отримав продуктивне завершення. Максима симпатії рекомендує доброзичливість, вона є умовою дії інших максим і дозволяє уникнути конфлікту.

В цілому метою ввічливої поведінки – переконати партнера в хорошому ставленні до нього і викликати у відповідь добре ставлення. У розумінні Дж. Ліча ввічливість виступає набором стратегій, які допомагають запобігти конфлікту, встановити і підтримати гармонійні взаємини (Leech, 1980: 19). Ввічливість розглядається соціолінгвістами в тісному зв'язку з поняттям «обличчя» комуніканта (*public self-image face*). Під «обличчям» мається на увазі соціальна цінність (репутація), якою володіє комунікант. Будь-яка дія відбувається з метою «зберегти обличчя» (*save face*) або уникнути «втрати обличчя» (*lose face*) (Goffman, 1972). У понятті «обличчя» виділяються дві складові частини, які є релевантними для пропонованої розвідки: «позитивне обличчя» і «негативне обличчя».

«Позитивне обличчя» передбачає наступне: «кожному учаснику комунікації хотілося б мати подібні потреби хоча б з деякими іншими комунікантами». Під «негативним обличчям» мається на увазі «небажання кожного компетентного дорослого члена суспільства зустрічати на шляху своїх дій перешкоди з боку інших» (Brown, Levinson, 1987: 62). Іншими словами, позитивна ввічливість пов'язана з демонстрацією єдності і солідарності, а негативна ввічливість – з наданням свободи людині.

До стратегій *позитивної ввічливості* П. Браун і С. Левінсон відносять наступні: 1) помічайте слухача, проявляйте увагу до нього, його інтересів, бажань, потребам; 2) перебільшуйте цікавість, схвалення, симпатію до співрозмовника; 3) посилюйте цікавість до слухача; 4) застосовуйте маркери належності до однієї групи; 5) шукайте згоди; 6) уникайте непорозумінь; 7) припускайте, створюйте, стверджуйте спільність інтересів; 8) жартуйте; 9) стверджуйте і припускайте, що мовцю мало що відомо про турботи й бажання слухача; 10) пропонуйте та обіцяйте; 11) будьте оптимістичними; 12) залучайте у діяльність і мовця, і слухача; 13) інформуйте або питаєте про причини; 14) припускайте і стверджуйте взаємність; 15) демонструйте співрозмовнику симпатію, розуміння та готовність до співробітництва [там само, 102].

До стратегій *негативної ввічливості* належать: 1) висловлюйтесь непрямо; 2) застосовуйте питання та хеджування (тобто ухиляйтесь); 3) будьте песимістичними; 4) мінімізуйте ступінь втручання; 5) проявляйте увагу до адресата; 6) вибачайтесь; 7) імперсоналізуйте мовця та слухача; 8) репрезентуйте загрозливий для «обличчя» мовленнєвий акт як загальне правило; 9)

номіналізуйте твердження, застосовуйте пасивний спосіб, особові займенники множини; 10) висловлюйтесь так, наче вам роблять послугу, а не ви зобов'язуєте співрозмовника (там само).

Вважаємо, що для жанру *small talk* більш значущою є позитивна ввічливість, адже її мета – скорочення дистанції та зближення комунікантів; не даремно П. Браун і С. Левінсон називають позитивну ввічливість «соціальним прискорювачем» (*social accelerator*) (там само: 93).

Щодо негативної ввічливості, яка меншою мірою характерна для жанру *small talk*, вона дозволяє комунікантам уникнути слів, які погрожують «обличчю» або «території» (наприклад, особистому простору, особистому часу і т.ін.) адресата. Негативна ввічливість прислужиться для того, щоб світська бесіда не переросла в базікання та плітки.

До **стратегій позитивної ввічливості**, якими послуговуються учасники світської бесіди, відносимо 1) **контактно-встановлювальну** стратегію, 2) стратегію **групової ідентичності**.

До **стратегій негативної ввічливості**, якими керуються учасники світської бесіди, відносимо: 1) стратегію **пом'якшення висловлювання**, 2) стратегію **підвищення положення адресата** і 3) стратегію **збереження «обличчя»**.

До тактик **контактовстановлення** відносимо:

а) тактику *прояву інтересу до співрозмовника*, яка реалізується шляхом вживання звернень, вступних слів типу *you know, you see, you understand*, питань-кліше (*How are you? How's it going? How are things with you and X? How's the family?*), розділових питань, підхоплень;

б) тактику *позитивної оцінки* (схвалення, похвали, компліменту) (*Lovely day, Nice place*).

Наведемо приклад вживання тактики *прояви інтересу до співрозмовника* з нашого фактичного матеріалу: Майкл, герой роману Д. Маккомбер «Hannah's list», телефонує своїй приятельці на ім'я Вінтер. Для встановлення контакту Майкл використовує вітання та звернення. Що стосується Вінтер, для встановлення контакту і прояву інтересу до співрозмовника, вона називає ім'я співрозмовника, позитивно оцінює сам факт дзвінка (*It's good to hear your voice*), у свою чергу використовує питання-кліше. Оригінальність Вінтер при використанні тактик ввічливості полягає в тому, що вона сама відповідає на своє питання, виявляючи таким чином інтерес до співрозмовника і знання його реалій:

I waited until nine-thirty, then called. Winter answered on the second ring.

“Hello.”

“Hi, Winter. It's Michael,” I said. Actually, I'd been hoping the call would go to voice mail and I could escape talking to her. No such luck.

“Michael! It's good to hear your voice. How are you? No, don't answer that, I know how you are.”

“You do?”

“You miss Hannah. Oh, Michael, I do too” (Macomber, 2010: 58).

Наступний приклад з цього ж роману ілюструє вживання мовцем тактики *позитивної оцінки*: Майкл заходить в кафе, власницею якого є Вінтер. Для встановлення контакту Майкл використовує комплімент, виражений позитивно-оцінним прикметником, і підтверджений аргументом, який забезпечує щирість позитивної оцінки:

*“You have a **nice place**,” I commented as I reached for the coffee. “**I was here the other day and it was busy.**”*

“We do a good business,” she said (там само: 61).

До тактик стратегії *групової ідентичності* уналежнюємо:

а) тактику *інтимізації (секретності)*, яка реалізується шляхом вживання вступних конструкцій *between you and me, between us, as far as I know, as I've heard, to be honest, to tell you the truth*.

б) тактику *соціальної переваги*, яка реалізується шляхом позитивного оцінювання групи, до якої зараховують себе учасники бесіди, і негативного оцінювання людей, які не належать до групи.

с) тактику *негативно-оцінного обговорення третіх осіб (плітки)*.

Прикладом вживання відразу двох тактик стратегії *групової ідентичності*: тактики *секретності* і тактики *негативно-оцінного обговорення третіх осіб* може бути епізод із роману М.С. Бітон "Death of a nag", в якому містер Джонсон, керуючий готелю, ділиться з поліцейським Хеймішем по секрету своїми думками про дочку власника готелю, Прісциллу, зараховуючи його, таким чином, до числа обраних (адже у Хейміша був роман з Прісциллою):

“Heard from Priscilla?”

*“Not for some time. She’s still down south. At first she phoned almost every day, but, och, Hamish, there’s nothing for her to worry about. **Between you and me, it’s easier to run the place without herself around. She worries so damn much**”* (Beaton, 2011: 70).

Наступний приклад демонструє тактику *негативно-оцінного обговорення третіх осіб (плітки)*. За вечерею Майкл з Ліун обговорюють Мейсі, яка не працює по стандартному графіку і до того ж увесь час спізнюється. Вербальними маркерами тактики *негативно-оцінного обговорення третіх осіб* є негативна оцінка характеру і вчинків третьої особи (*she'd drive any employer insane, she's constantly late*). При цьому негативна оцінка може пом'якшуватися і вуалюватися (*quite a character*), але задоволення розпускаючих плітки персонажів обов'язково есплікується автором художнього твору (*I realized I was smiling*):

“Her name’s Macy Roth. She’s done several murals for businesses in this area.”

... *“Macy’s **quite a character**. She doesn’t have a normal five-to-five job, which is no doubt for the best because **she’d drive any employer insane.**”*

“Why is that?”

*“Where do you want me to start?” I leaned back in my chair and realized I was smiling. “To begin with, **she’s constantly late**”* (Macomber, 2010: 221)

Тактиками стратегії *пом'якшення висловлювання* вважаємо:

а) тактику зниження категоричності висловлювання, яка реалізується шляхом вживання вставних слів *perhaps, maybe, if I were you*, а також модальних дієслів *might, could*, інтенсифікаторів *rather, quite, a bit, a little*;

б) пом'якшення негативної оцінки, яке відбувається шляхом вживання евфемізмів.

Прикладом вживання стратегії пом'якшення висловлювання за допомогою обох зазначених тактик може слугувати епізод також з роману "Death of a nag", в якому жінка побоюється залишатися наодинці та випивати з Хеймішем через його репутацію серцеїду:

"Let me get you another drink," said Hamish, "and we'll sit over there and have a wee chat."

"As long as you're going to talk about the case and not chat me up."

Hamish looked at her severely. "Well," she said defensively, "you have earned yourself a bit of a reputation" (Beaton, 2011: 37).

До тактик стратегії підвищення положення адресата відносимо тактики компліменту та лестощів.

Прикладом реалізації тактики компліменту може слугувати епізод з роману П. Уільямс: на вечірці, присвяченій виходу нового фільму, на якій всі із захопленням звертаються до режисера та продюсера, як, до речі, і Анна:

I stare at his broad back as I talk to Ig. "Hatch is so good," I say. "Too good really. I think you should go away and do something less good so that the rest of us don't get status anxiety." Ig grins, not looking in the least bored at receiving such praise despite the fact he must have received a similar blandishment from every person in the room (Williams, 2008: 34).

Підвищення положення адресата відбувається завдяки гіперболічному приниженню власних талантів мовця.

До тактик стратегії збереження «обличчя» відносимо:

а) тактику зміни теми;

б) ухилення від відповіді.

Звернімося до прикладу, який ілюструє тактику зміни теми розмови. У бесіді Мейсі прямо говорить Майклу, що він мало посміхається, ймовірно він рідко буває щасливий. Майкл відвертається і змінює тему, пом'якшуючи це власною мовою *perhaps*, переходячи до мети візиту Мейсі:

"I was trying to picture you happy. You know – smiling, maybe even laughing. You don't do that very often, do you?"

He turned away from her as though he found her exasperating.

"It's a shame," Macy felt obliged to tell him.

"That I don't smile?"

"Perhaps my lack of amusement has something to do with my limited patience."

That was a clear-cut reminder that she was there for a specific purpose.

"You were going to show me the new sketch for the mural. That is the reason you're here, correct?" (Macomber, 2010: 187).

Розглянемо приклад тактики ухилення від відповіді: Харві стало погано і Мейсі хвилюється, а на питання про погане самопочуття Харві намагається не відповідати. Для ухилення від відповіді Харві використовує неповні негативні репліки (*nothing, do not, it's not*) і наказове речення (*Now leave me alone*):

“Harvey,” she cried, kneeling down in front of him, giving him his hat. “What happened?”

“Nothing.”

He was deathly pale and seemed to have trouble breathing. Macy didn't know what to do. “I'm calling 9-1-1.” She heard the panic in her voice despite her efforts to remain calm.

“Don't,” he said, his breathing labored. *He pressed one hand over his heart and held her forearm with the other.*

“Harvey! Something's wrong with you.”

“It's not,” he argued. **“Now leave me alone”** (там само: 156).

Висновки. Головною комунікативною інтенцією адресантів, які вдаються до світського стилю спілкування, вважаємо дотримання принципу ввічливості в певних соціально- та ситуативно-детермінованих ситуаціях: в офіційно-діловому спілкуванні (при знайомстві з колегами, на неофіційних заходах, які супроводжують протокольні заходи) і в неофіційному спілкуванні (на світських прийомах і при випадкових зустрічах).

На нашу думку, учасники світської бесіди послуговуються як стратегіями позитивної, так і негативної ввічливості. До стратегій позитивної ввічливості відносимо: 1) контактано-встановлювальну стратегію (яка реалізується тактиками прояву інтересу до співрозмовника та позитивної оцінки) та 2) стратегію групової ідентичності (яка реалізується тактиками інтимізації (секретності), соціальної переваги та негативно-оцінного обговорення третіх осіб (плітки)). До стратегій негативної ввічливості відносимо: 1) стратегію пом'якшення висловлювання (яка реалізується тактиками зниження категоричності висловлювання та пом'якшення негативної оцінки), 2) стратегію підвищення положення адресата (яка реалізується тактиками *компліменту* та *лестоців*) і 3) стратегію збереження «обличчя» (яка реалізується тактиками зміни теми та ухилення від відповіді).

В цілому, звернення до світської бесіди як дотримання принципу ввічливості дозволяє учаснику світської бесіди встановити контакт з новим знайомим або закріпити контакт з малознайомою людиною, уникнути незручного мовчання, заповнити час очікування.

Список літератури

- Белоус А.С. Эволюция жанра светской беседы (small-talk): дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Нижний Новгород, 2010. 171 с.
- Винокур Т. Г. Говорящий и слушающий. Варианты речевого поведения. М., 1993. С. 135–153.
- Матвеева Т.В. Полный словарь лингвистических терминов. Ростов-на-Дону, 2010. 562 с.
- Фенина В.В. Речевые жанры *small talk* и светская беседа в англо-американской и русской культурах: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Саратов, 2005. 241 с.
- Beaton M.C. *Death of a Nag*. London : C & R Crime, 2011. 194 p.

- Brown P., Levinson S. Politeness: Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
- Goffman E. On face-work: an analysis of ritual elements in social interaction. Communication in face-to-face interaction. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 319-346.
- Kinsella S. The Secret Dreamworld of a Shopaholic. London: Black Swan, 2000. 320 p.
- Leech G. Explorations in semantics and pragmatics. Amsterdam: Benjamins, 1980. 133 p.
- Leech G. Principles of Pragmatics. London & New York: Longman, 1983. 250 p.
- Longman Dictionary of Contemporary English Online
URL: <https://www.ldoceonline.com/>
- Macomber Debbie. Hannah's list. Ontario: Mira books, 2010. 397 p.
- Merriam-Webster Learner's Dictionary.
URL: <http://www.learnersdictionary.com/pronex/pronex.htm>
- Oxford Advanced Learner's Dictionary
URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Williams Polly. A good girl comes undone. – London: Sphere, 2008. – 355 p.

References

- Belous A.S. Evoliutsyia zhanra svetskoï besedy (small-talk): dys. ... kand. fylol. nauk : 10.02.04. Nyzhnyi Novhorod, 2010. 171.
- Vynokur T. H. Hovoriashchyi y slushaiushchyi. Varyanty rechevoho povedenyia. M., 1993. 135–153.
- Matveeva T.V. Polnyi slovar lynchvystycheskykh termynov. Rostov-na-Donu, 2010. 562.
- Fenyna V.V. Rechevye zhanry small talk y svetskaia beseda v anglo-amerykanskoi y russkoi kulturakh: dys. ... kand. fylol. nauk : 10.02.19. Saratov, 2005. 241.
- Beaton M.C. Death of a Nag. London : C & R Crime, 2011. 194 p.
- Brown P., Levinson S. Politeness: Universals in Language Usage. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 345 p.
- Goffman E. On face-work: an analysis of ritual elements in social interaction. Communication in face-to-face interaction. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 319-346.
- Kinsella S. The Secret Dreamworld of a Shopaholic. London: Black Swan, 2000. 320 p.
- Leech G. Explorations in semantics and pragmatics. Amsterdam: Benjamins, 1980. 133 p.
- Leech G. Principles of Pragmatics. London & New York: Longman, 1983. 250 p.
- Longman Dictionary of Contemporary English Online
URL: <https://www.ldoceonline.com/>
- Macomber Debbie. Hannah's list. Ontario: Mira books, 2010. 397 p.
- Merriam-Webster Learner's Dictionary.
URL: <http://www.learnersdictionary.com/pronex/pronex.htm>
- Oxford Advanced Learner's Dictionary
URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Williams Polly. A good girl comes undone. – London: Sphere, 2008. – 355 p.

Стаття надійшла до редакції 30.07.2020 р.